

SIMBOLNA IGRA OTROK / Avtorica: Maja Gorenc Šulc, univ. dipl. socialna delavka / Osnovna šola Podbočje

V vrtcih se otroci radi igrajo v igralnih kotičkih, med drugim posnemajo različne poklice. Z igro vlog v vrtcu lahko otroci pustijo domišljiji prosto pot. Igra vlog ni le igra, zabava, temveč gre za razvoj otrokovih interesov, pri čemer skozi igro razvija sočutje in se nauči reševati konflikte; širi svoje besedišče in komunikacijske spretnosti. V članku obravnavam pomen igre vlog v povezavi s poklicno vzgojo in razvojem socialnih veščin pri opravljanju različnih poklicev, ki se odvijajo v igralnih kotičkih v vrtcu.

Z načrtovanjem poklicne poti in s karierno orientacijo pričenjamo že zelo zgodaj. V najmlajši dobi otrokovega razvoja se tako že v vrtcu in v domačem okolju srečamo z igralnimi kotički, kjer potekajo razne igre vlog, simbolne igre. Otroke pogosto opazujemo pri igri in jih sprašujemo: »Kaj boš, ko boš velik/-a?«

SIMBOLNA IGRA

Simbolna igra je edinstven pojav, v katerem otrok izraža tisto, kar ga obkroža in se okoli njega dogaja. Najprej so to dejavnosti odraslih, pozneje pa medčloveški odnosi iz sveta odraslih in odnosi med otrokom in odraslimi. Pri mlajših otrocih so v ospredju dejavnosti, pri starejših odnosi. Kot sinonim za simbolno igro se pogosto uporabljajo tudi izrazi domišljajska igra, igra, kot da igra vlogo. Simbolna igra je najbolj tipična za otroke v starostnem obdobju od dveh do šestih let, prve oblike pa so prisotne v igri otroka, starega leto do leto in pol. Tokrat govorimo o neposrednem posnemanju odraslih, ko otrok natančno ponovi neko dejavnost, ki jo je opazil v okolju. Neposredna imitacija predstavlja prehod k simbolni igri. Leto in pol star otrok opazuje brata, ki kaže slike v knjigi. Tudi on vzame svojo knjigo in s prstkom kaže slike v njej. V tem obdobju gre za hiter razvoj besednjaka in simbolnih funkcij. Pozneje, pri dveh do treh letih pa malčki zmorejo enostavne pretvorbe in oblikujejo za simbolno igro značilne igralne situacije (Marjanovič Umek – Zupančič, 2001).

FUNKCIJA SIMBOLNE IGRE

Simbolna igra predstavlja vrhunec otroške igre in bolj kot vse druge oblike igre ustreza osnovni funkciji, ki jo ima igra v otrokovem življenju. Piaget (prav tam) razlaga, da je simbolna

igra posledica otrokovega prilagajanja fizičnemu okolju ter pravilom in interesom odraslih. Otrok v toku tega prilagajanja ne more zadovoljiti svojih afektivnih in intelektualnih potreb. Raven simbolne igre je odvisna od ravni razvoja mišljenja in socialnih spretnosti ter obratno, simbolna igra vpliva na razvoj mišljenja in socialnih spretnosti. V svojem pregledu igre ločuje igro od celotne praktične dejavnosti otroka in simbolno igro od preostale igre. Ob tem ugotavlja, da se simbolna igra bistveno loči od vseh prejšnjih igralnih aktivnosti po fikciji (Marjanovič Umek – Zupančič, 2001).

Simbolna igra je edinstven pojav, v katerem si otrok lahko predstavlja dejanje, predmet, osebo, dogajanje iz resničnega ali domišljajskega sveta. Prihaja do tenzije med ustvarjalnostjo otroka in upoštevanjem pravil igre. Raba domišljaje in privzemanje vlog ter preseganje egocentričnosti in zaznavnosti mišljenja (Marjanovič Umek – Zupančič, 2001).

IGRALNI KOTIČKI DOMA IN V VRTCU

V vrtcu je okolje oblikovano tako, da spodbuja najrazličnejše vrste iger, ki jih imajo radi majhni otroci. Prostor je zato razdeljen v kotičke s preprostimi in razumljivimi imeni, ki so za otroke smiselna. Te interesne kotičke določajo nizke pregrade in materiali, dostopni otrokom. Postavitev dobro definiranih interesnih kotičkov omogoča razvijanje otrokove samoiniciativnosti, avtonomnosti in socialne kompetentnosti. Ker so kotički dostopni vsak dan, otroci vedo, kateri materiali so na voljo in kje jih lahko najdejo. Konsistentna organizacija prostora daje otrokom priložnost za predvidevanje, kje bi se radi igrali in kaj bi radi počeli z materiali, ki so tam na voljo. Ker se otroci lahko

zanesejo na razpoložljivost materialov, se lahko sproščeno osredotočajo na proces in interakcijo v igri (Dolar Bahovec, Bregar-Golobič, 2004)

Igralni kotički naj bodo urejeni tako, da so vidni in da se je med njimi lahko premikati. Vidnost kotičkov pomeni, da je celoten prostor organiziran tako, da otroci lahko stoje vidijo svoje vrstnike v drugih kotičkih in da odrasli lahko na hitro pregledajo prostor in tako najdejo vsakega otroka. To omogočajo nizke pregrade med kotički. Otroci bi se morali svobodno gibati od enega do drugega interesnega kotička.

Igralnica ima lahko organiziranih več kotičkov: stalne kotičke, občasne in priložnostne kotičke.

Stalni kotički so tisti, ki se skozi celo šolsko leto ne spreminjajo. To so lahko: jedilni kotiček, kotiček dom, knjižni kotiček, intimni kotiček idr. (Kuzman, 2005).

Občasni kotički so tisti, ki se pripravljajo za daljši čas in so povezani s temo meseca, ko pa upade zanimanje zanje, jih zamenjamo z drugimi. Ti so lahko:

- kotiček za igro vlog, kjer imajo otroci na voljo različna oblačila in pripomočke;
- zeleni kotiček s koriti, z rastlinami in semeni, ki jih lahko otroci sami sejejo in opazujejo njihovo rast;
- umetniški kotiček, v katerem so umetniške reprodukcije nalepljene v višini otroških oči (prav tam).

Priložnostni kotički so tisti, ki se navadno pripravijo jutraj ali med dnevom. Vsebujejo dejavnosti, ki se nanašajo na temo in pomenijo dodatno ponudbo in možnost večje izbire za otroke. To so lahko: kuharski kotiček, kotiček

družabnih iger, likovni kotichek, frizerski kotichek idr.

Kotički so pomembni, ker: omogočajo večjo prožnost v vsakdanjem življenju v vrtcu; uresničujejo otrokove pravice do izbire in drugačnosti; spodbujajo sporazumevanje in omogočajo igre in igralne dejavnosti preko celega dneva (prav tam).

Tudi v domačem okolju se otroci radi postavijo v vlogo drugega. Kot lepa princesa ali čarovnik z magičnimi močmi lahko otrok pusti domišljiji prosto pot. Igra vlog ni le zabava, temveč otrok skozi igro razvija sočutje in se nauči reševati konflikte.

Od dveh leti starosti dalje postaja igranje vlog vse bolj zanimivo. Ko otroci začnejo razlikovati med sabo in drugimi ljudmi, bodo začeli izkušati svet kot ločena oseba. Sedaj se otrok rad igra z drugimi otroki in posnema druge osebe. V večini primerov so to osebe iz vsakdanjega življenja. Otrok se postavi v vlogo človeka, s katerim se lahko najbolj identificira ali mu je še posebej všeč.

Skozi igro vlog lahko odrasli, starši, vzgojitelji in učitelji vidimo, kako si otroci predstavljajo svet odraslih. Skozi igro razvijejo razumevanje svoje vloge in odgovornosti v vsakdanjem življenju, pa tudi to, katera pravila so dobra. Otrok se nauči empatije in razumevanja stališč drugih. Tako bo bolj strpen in bo bolj upošteval druge. Z igro vlog otrok hitreje prepozna družbeni konflikt in ga poskuša igrivo odpraviti. Lahko izrazi svoje želje in se jih nauči uveljavljati. Osrednjo vlogo v igri igranja vlog pa prinaša jezikovni razvoj. Skozi igro otrok razširi svoje besedišče in komunikacijske spretnosti.

SKLEP

Menim, da bi se morale vzgojne in izobraževalne organizacije bolj zavdati, da je poleg dobre izobrazbe in strokovne usposobljenosti za izbiro programa nadaljnega šolanja in za uspešen vstop na trg dela pomembna tudi pomoč pri kreiranju zgodnjega osebnega in profesionalnega razvoja posameznika. Vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev in vsi drugi strokovni delavci vrtca naj otroka spodbujajo k razvijanju socialnih veščin. Otroka lahko spodbujate tako, da se igrate skupaj z

njim. Seveda pa boste morali odvreci zadržke in enostavno »pasti noter«. Vprašajte otroka, koga želi, da igrate. Ponudite mu različne rekvizite za igro. Naj ima vaš malček veliko prostora za igro. Tudi za odrasle je simbolna igra zabavna in sproščujoča.

Viri in literatura:

- Bognar, L. (1987). Igra pri pouku na začetku šolanja. Ljubljana: Državna založba Slovenije
- Dolar Bahovec, E., Bregar-Golobič, K. (2004). Šola in vrtec skozi ogledalo. Ljubljana: DZS
- Kuzman L. (2005). Kaj je kotichek? V Vrbovšek, B., Leskover, I., Prešern, T., Smerdelj, J., Tomič, T., Lepičnik-Vodopivec, J. (Ur.). Prikriti kurikulum v kurikulumu-rutina ali izziv v vrtcu (str. 121-124), Ljubljana: Supra.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2001). Teorije otroške igre. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), Psihologija otroške igre.
- Marjanovič Umek, L. (2012). Filozofska fakulteta v Ljubljani. Simbolna igra: Vloga v razvoju in učenju otrok http://www.supra.si/posvet_LJ/PPT/8_posvet/PL1_Ljubica_M_Umek.pdf

